

IBA DIRECTIEVERSLAG

2017

INHOUDSGAVE

	Pagina
VOORWOORD	3
IBA ORGANISATIE	4
IBA PRACTICAL	5
IBA ACADEMY	9
IBA PUBLIC	11
IBA FINANCIEL	12

VOORWOORD

Voor u ligt het directieverslag over het jaar 2017. IBA Parkstad bevond zich vorig jaar in transitie. De ontwikkelfase werd afgesloten en de realisatiefase werd voorbereid. Parallel daaraan was de IBA-organisatie in verandering. De realisatiefase vraagt om een andere inzet van personeel en middelen en om een andere aansturing. Nadat Guido Derks een nieuwe functie bij Provincie Limburg aanvaardde, is in maart 2017 Kelly Regterschot tot algemeen directeur van IBA Parkstad benoemd.

Tegelijkertijd veranderde de rol van Jo Coenen, die vanaf de start IBA Parkstad had geleid, als curator directeur. De expertise van Jo Coenen bleef gewaarborgd in zijn huidige rol als supervisor voor IBA Parkstad. Het IBA Parkstadteam is aangepast op de uitdagingen waar IBA voor staat en bestaat uit een compacte uitvoeringsorganisatie van ca. 14 fte.

Gedurende de doorontwikkeling van de organisatie gericht op de nieuwe (realisatie-)fase van IBA Parkstad zijn belangrijke stappen gezet. De projecten, het onderliggende proces en toekomstperspectieven zijn uitvoerig bediscussieerd en geëvalueerd.

In het directieverslag 2017 aan de IBA aandeelhouders zoomen we in op de voortgang van de projecten binnen IBA Practical, de veredeling van de thema's, de internationale samenwerking binnen IBA Academy, de IBA-organisatie, de in- en externe communicatie van IBA Parkstad, en de financiën.

Een belangrijke stap is gezet in de communicatie richting de brede maatschappelijke laag. Bewoners en ondernemers van Parkstad staan in het middelpunt en vertellen zelf over hun ervaringen met de projecten van IBA. Zij zijn de vertellers van het IBA gedachtengoed. Medio 2017 is de nieuwe communicatiestrategie langs deze lijn vastgesteld. In het najaar is de communicatie uitgewerkt voor alle doelgroepen. Communicatiemethoden en -middelen zijn bepaald en er is een schil van (regionale) bureaus geselecteerd die onder regie van IBA de communicatieopdracht uitvoert. Vanaf de start van 2018 is de nieuwe strategie uitgerold, onder andere via de nieuwe website die in het najaar van 2017 is gebouwd.

IBA Parkstad komt op stoom. De organisatie zal zich met onverminderd enthousiasme en gedrevenheid inzetten om de transformatie van onze regio te versnellen. Parkstad is een aantrekkelijke regio om in te wonen, te werken en te verblijven. Met als doelstelling een geslaagde IBA Expo in 2020/2021, werkt de IBA-organisatie aan een bestendig toekomstperspectief voor de regio. De in 2017 ingezette koers zal daar significant aan bijdragen.

Parkstad, 4 juni 2018

K. Regterschot
Algemeen directeur IBA Parkstad

IBA ORGANISATIE

2017 is voor IBA Parkstad een jaar geweest waarin meerdere belangrijke organisatorische veranderingen hebben plaatsgevonden. In januari vorig jaar trad de gemeente Schinnen toe tot de IBA, zodat in totaliteit 9 gemeenten samen met Provincie Limburg als IBA aandeelhouder gelden. In maart vond een personele wisseling van de algemeen directeur plaats. Guido Derks vertrok om de functie van algemeen directeur bij de Provincie Limburg te vervullen. Kelly Regterschot nam zijn plaats in.

In algemene zin vormde het jaar 2017 voor de IBA organisatie het kantelpunt naar de volgende ontwikkelingsfase van IBA: van denkers naar doeners. Na de selectie van het IBA Uitvoeringsprogramma door de AvA medio 2016 heeft een verdiepings- en veredelingsslag plaats gevonden. Meerdere experts en externe bureaus leverden een innovatieve bijdrage aan de ruimtelijke en technische planontwikkeling, zowel inhoudelijk als procesmatig. Medio 2017 werd deze fase grotendeels afgerond, zodat de focus kon worden gelegd op de voorbereiding van de uitvoering van projecten en het vergroten van de communicatie en exposure rondom de projecten.

Een belangrijke onderlegger hiervoor vormde de midterm review. Bij de oprichting van de IBA werd besloten dat op de helft van de IBA periode een tussentijdse evaluatie diende plaats te vinden. De directie heeft in de zomer de Midterm Review aan de AvA aangeboden. Bureau Boer&Croon heeft als onafhankelijk bureau onderzocht in welke mate de IBA-organisatie in strategisch bestuurlijke zin haar taakstellingen tussentijds adequaat heeft ingevuld en resultaten heeft behaald. Daarbij is beoordeeld in welke mate een bijdrage is geleverd aan het concretiseren van de ambities van IBA Parkstad. Referentiekader vormden de voorstellen die de gemeenteraden in 2013 hebben goedgekeurd ten tijde van de oprichting van de IBA, alsook een vergelijking met andere IBA's. Boer&Croon concludeerde dat de IBA-organisatie het kwalificatieproces van de projecten tussen 2014 en 2016 conform de voorwaarden en procesgang zoals opgenomen in de samenwerkings-overeenkomst heeft doorlopen. Aangegeven werd ook dat het goed is dat sleutelprojecten zijn geselecteerd die prioriteit hebben gekregen binnen de IBA-organisatie. Door deze focus op uitvoering van deze sleutelprojecten stelde Boer&Croon dat er in 2020 een beter zichtbaar resultaat kan worden getoond. De voorzitter van de IBA-Expertenrat, die in het kader van de midterm review werd geïnterviewd, heeft in dit verband expliciet aangegeven met de keuze voor de sleutelprojecten van IBA vertrouwen te hebben in de route en de voortgang van IBA Parkstad. Boer&Croon heeft aanbevelingen gedaan op het gebied van communicatie en het verwerven van financiële middelen. Daarnaast hebben zij aanbevelingen gedaan inzake het vergroten van de betrokkenheid van burgers middels een vorm van burgerparticipatie bij projecten. Hiervoor zijn nog extra inspanningen vereist:

- IBA Parkstad moet beter communiceren over projecten op de website en projecten in het straatbeeld beter zichtbaar maken. Daarnaast kan IBA – nu projecten concreter worden – inwoners nog actiever betrekken bij de uitvoering van projecten;
- het verwerven van subsidies en sponsoring bij de rijksoverheid en de Europese Unie en het vergroten van de betrokkenheid van private partijen blijven noodzakelijke speerpunten. Wel geeft Boer&Croon aan dat het goed is dat de multiplier doelstelling van 3, die is opgenomen in de SOK, op basis van de huidige ramingen wordt gehaald.

Tijdens een “benen op tafel-sessie” op 21 september vorig jaar werden deze resultaten door algemeen directeur Kelly Regterschot aan de AvA gepresenteerd. De AvA heeft in de vergadering van 30 oktober 2017 de midterm review vastgesteld en is akkoord gegaan met het inzetten van een

gewijzigde koers, met een duidelijke accentverschuiving naar het bewaken van de projectvoortgang en een verbetering van de communicatie en de exposure. Dit vertaalde zich vanaf september 2017 onder meer in een andere organisatie-opzet. Het aantal medewerkers nam in omvang af en taken werden herverdeeld, zodat de organisatie beter werd toegesneden op de nieuwe opgave van uitvoering en realisatie.

Opgemerkt wordt nog dat IBA bij meerdere gemeenten de behandeling van de midterm review tijdens een raadsinformatiebijeenkomst waar nodig heeft toegelicht (Heerlen, Landgraaf, Onderbanken, Simpelveld).

De afronding van de fase van veredeling leidde ook tot een gewijzigde rol voor curator Jo Coenen, die vanaf september vorig jaar vanuit een rol als supervisor de kwaliteitsimpuls meer op afstand ging bewaken.

IBA PRACTICAL

Ter versterking van de transformatiekracht van onze regio moet IBA Parkstad samen met de projecteigenaren zichtbare projecten genereren, die de ruimtelijke en sociale kwaliteit van de regio vergroten en de economie versterken. In 2020 moeten deze resultaten getoond worden tijdens de IBA Expo. Dat betekent dat er zicht moet komen op de haalbaarheid van de uitvoering van de projecten op basis van een mijlpalenplanning. Binnen IBA Practical heeft op basis hiervan in 2017 het bevorderen van de projectvoortgang centraal gestaan.

Begin 2017 zijn middels projectdefinitiedocumenten de projectopzet en planning en fasering voor de sleutelprojecten aangegeven. De posities en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen werden daarin helder verwoord in lijn met het eerdere besluit dat IBA geen projecteigenaar is. De AvA besloot verder vorig jaar om een duidelijke focus aan te brengen op een 15-tal sleutelprojecten, waarbij de aanjagende rol als vliegwiel vooral op deze projecten diende te worden gericht. De 15 projecten zijn daarbij ingedeeld in 3 pijlers: Centrum Parkstad, Leisure en Parkstedelijke schil. De overige projecten zullen vooral door de projecteigenaren getrokken worden, met in enige vorm ondersteuning van IBA, zoals overeengekomen met de projecteigenaren.

Voor de projecten binnen deze pijlers zijn in 2017 op basis van besluiten van de AvA subsidiebijdragen gereserveerd. Onderstaand worden de belangrijke besluiten in 2017 samengevat:

Centrum Parkstad

Op 13 juli vorig jaar besloot de AvA € 8,4 miljoen aan subsidie beschikbaar te stellen voor de realisatie van de ambities binnen het bidboek voor Centrum Heerlen. Tegelijkertijd werden de ruimtelijke randvoorwaarden duidelijker en vonden grondverwervingen plaats.

Central Park

Voor het realiseren van het Central Park is het van belang dat winkelcentrum de Plu wordt gesloopt, zodat meer openbare ruimte beschikbaar komt. De gemeenteraad besloot begin vorig jaar om het winkelcentrum te verwerven. Daarnaast zijn er onderhandelingen gevoerd met VOC Jongen die in 2018 worden voortgezet.

Voor het Central Park werd onder verantwoordelijkheid van IBA een integraal stedenbouwkundig kader opgesteld, het zogenaamde Contourenplan. Twee (internationale) teams maakten ontwerpvoorstellen, die door IBA zijn bestudeerd, geëvalueerd en geïntegreerd in het stedenbouwkundig kader. Dit Contourenplan is medio juni 2017 door de directie overhandigd aan de gemeente Heerlen.

Daarnaast hebben gemeente Heerlen en IBA gezamenlijk een burgerparticipatietraject voor Central Park uitgevoerd. Deze beide kaders vormen de onderlegger voor het bestemmingsplan en de verdere planuitwerking onder verantwoordelijkheid van de gemeente Heerlen.

Ook konden de burgers, voor de tweede keer, een wederom geslaagde versie van een tijdelijke groene herinrichting van het centrum van Heerlen ervaren via Park Urbana, nu gesitueerd bij de 5 Pleintjes.

Romeins Kwartier

Binnen het Romeins Kwartier werd vorig jaar de voormalige bibliotheek aan het raadhuisplein verbouwd, zodat het Archeologisch Depot daar kan worden gevestigd. Ook vond de restauratie van het badhuis plaats, zodat het best bewaarde Romeinse gebouw in de staat kon worden teruggebracht zoals dat bij de eerste opgraving werd aangetroffen. Aanvullend daarop is gestart met onderzoek naar een nieuwe overkapping over het badhuis, zodat de juiste klimatologische aanpassingen kunnen plaatsvinden.

Om de Romeinse geschiedenis in de openbare ruimte zichtbaar te maken, werd archeologisch onderzoek opgestart van de omgeving van het badhuis alsook het Raadhuisplein zodat de Romeinse geschiedenis in de openbare ruimte zichtbaar kan worden gemaakt. Dit zal in 2018 verder worden voortgezet.

Gemeente Heerlen en IBA willen de bestaande en nieuwe elementen in het gebied met elkaar verbinden vanuit een helder en herkenbaar beeld. Daarvoor zijn najaar 2017 de contouren voor het opstellen van een belevingsconcept gereed gemaakt. Dit concept behelst een ruimtelijk-landschappelijke, cultureel-maatschappelijke en toeristisch-economische pijler. Dit concept zal naar verwachting voor de zomer 2018 gereed zijn.

Het Stadskantoor maakt eveneens deel uit van het Romeins Kwartier. Het huidige stadskantoor zal worden gesloopt en nieuw worden gebouwd. In 2017 is een architectenselectie vorm gegeven, die in het eerste kwartaal van 2018 geleid heeft tot de selectie.

Muziekboulevard

In 2017 werden belangrijke stappen gezet om de Muziekboulevard via de herontwikkeling van Poppodium NIEUWE NOR te realiseren. IBA heeft samen met de gemeente en de NIEUWE NOR daartoe verschillende scenario's verkend en de financiële en ruimtelijke haalbaarheid hiervan onderzocht. Uiteindelijk werd door IBA geadviseerd om de huidige NIEUWE Nor, het Kegelpaleis en het naastgelegen pand Studio 54 te verbouwen om een nieuw Poppodium met twee zalen te realiseren. De gemeenteraad van Heerlen volgde dit advies en besloot tot verwerving van beide panden. Ook ten aanzien van dit project is de architectenselectie vorm gegeven en heeft de keuze van de architect in het 1^e kwartaal van 2018 plaatsgevonden.

IBA heeft met woningstichting Weller gewerkt aan de voorbereiding van de realisatie van de kruidentuin binnen de Luciushof als een van de 5 Pleintjes.

Urban Experience

In het kader van de Urban Experience is de haalbaarheid van de herbestemming van het Rijksmonument Royal in 2017 met Vue en Filmhuis onderzocht. Tevens zijn de voorwaarden voor het gevelrenovatiefonds door gemeente en IBA bepaald.

Leisure

Wilhelminaberg

Voor de Wilhelminaberg is aanvang 2017 het winnend ontwerp voor een waardevol herkenningspunt voor de regio op de top van de berg gepresenteerd. Gemeente Landgraaf, Snowworld en IBA besloten na een internationale ontwerpcompetitie om de Oloïde van bureau NEY & Partners hiervoor te kiezen. Hierna heeft IBA de verdere planontwikkeling begeleid.

Het is een complex bouwwerk, dat in technische en financiële zin goed onderzocht dient te worden. Tevens vereist het ambitieniveau op het gebied van duurzaamheid en energietransitie verder

onderzoek. Ook het maatschappelijk draagvlak wordt in deze fase onderzocht.

Deze fase van planuitwerking kon daarom in 2017 nog niet worden afgerond. Gemeente Landgraaf heeft eind vorig jaar het projecteigenaarschap overgenomen en werkt met IBA en Provincie Limburg in 2018 verder aan een Definitief Onwerp. De AvA heeft op 30 oktober vorig jaar besloten om € 4,0 miljoen te reserveren als IBA bijdrage voor de ontwikkeling van de Oloïde.

Leisure Lane

Voor de Leisure Lane is door de leden van de AvA in februari 2017 een principebereidheid uitgesproken om te komen tot een definitief financieel arrangement. IBA Parkstad is vorig jaar tot aan de zomer verantwoordelijk geweest voor het procesmanagement en de inhoudelijke supervisie. Op 30 juni 2017 besloot de stuurgroep, waarin de bestuurders van de verschillende gemeenten zitting hebben, op basis van een tracéstudie en MKBA (Maatschappelijke Kosten Baten Analyse) dat het project kansrijk is voor uitvoering.

In september daaropvolgend vond een formele overdracht plaats van de procescoördinatie van IBA naar de Provincie Limburg. De gemeenten zijn als initiatiefnemer verantwoordelijk voor de verdere planuitwerking, aanbesteding en coördinatie van de uitvoering en ook voor de financiële dekking van de vereiste investeringen voor de aanleg van het tracé en de kunstwerken.

De gemeenten Schinnen en Simpelveld gaven in 2017 aan onderdeel uit te willen gaan maken van de Leisure Lane. De aanpassingen aan het traject die dat met zich meebrengt, zijn verder onderzocht. Er dient nog definitieve bestuurlijke besluitvorming plaats te vinden op basis van definitieve financiële arrangementen.

IBA Parkstad heeft het concept van de Leisure Lane ontwikkeld en zal in de verdere planontwikkeling een superviserende rol spelen. Op 30 oktober 2017 heeft de AvA ingestemd met het inschakelen van Piet Outdolf als supervisor om de kwaliteit van de Leisure Lane te bewaken. Daarnaast zal deze expert een verbijzondering aanbrengen in het groen en de rustpunten en daarvoor een ruimtelijk-landschappelijk concept ontwikkelen.

Voor deze verbijzondering is in die AvA-vergadering een bedrag van € 2,5 miljoen gereserveerd.

Leisure Ring

In 2017 is besloten om een aantal pilots uit te voeren, waarmee kan worden geïllustreerd dat de Leisure Ring de buitenring meer kan laten zijn dan enkel asfalt waarover de gebruiker zich snel en comfortabel van A naar B kan bewegen. De uitvoering van de pilots is in 2017 gestart. Zo werd besloten tot het realiseren van een technologisch lint over de lengte van 1 km als verbijzondering van de middengeleider. Daarnaast besloot de directie van GaiaZoo om als etalage voor de dierentuin een bijzondere inrichting en aankleding van de parkeerplaatsen door te trekken in de berm van de Buitenring, ter hoogte van GaiaZoo.

Ook wordt gewerkt aan het markeren van bijzondere kruisingen, zoals het zichtbaar maken van bijvoorbeeld beeklopen, opmerkelijke historische kruisingen of bijzonder landschappelijke elementen.

Groeves

De groeves vormen een belangrijk sleutelproject vanuit Leisure-ontwikkeling, omdat deze bijzondere delfstoflandschappen zich gefaseerd kunnen ontpoppen van gesloten en naar binnen gekeerde gebieden tot open en toegankelijke recreatieve plekken.

De stuurgroep Plan van Transformatie Sibelcogroeve Heerlen-Landgraaf (PvT) heeft IBA in 2017 gevraagd om een additionele verdiepingsslag te maken zodat in de uiteindelijke oplevering van het gehele gebied een belangrijke kwaliteitsimpuls kan worden gegeven. IBA heeft daarvoor opdracht gegeven aan drie internationale teams om een ontwerpvisie c.q. verdieping van het PvT uit te werken. Aan deze ontwerpvisie hebben 3 partijen deelgenomen: AWP (Parijs), Pranlas-Descours (Parijs) en Gross.Max (Edinburgh). Op basis van het aangeleverde werk heeft IBA Parkstad een aantal interventies geadviseerd.

Voor de middellange termijn (na 2020) zijn voorstellen gedaan in relatie tot onder meer de vormgeving van de Mijntenberg en de realisatie van een steilwand. Deze voorstellen zijn door IBA Parkstad aangeboden aan de stuurgroep, om deze in het verdere proces van het uitwerken van het PvT als inspirerend kader mee te nemen. De stuurgroep heeft vervolgens besloten dat de interventies op middellange termijn niet haalbaar bleken te zijn.

Naast de groeves Sibelco en Beaujean worden door L'Ortye Zand en Grind kleinschalige ontgrondingen met een meerwaarde voor de omgeving gecreëerd. In het ontgrondingsproces wordt vanaf het begin in nauw contact met de omgeving getreden en een hoogwaardige inrichting geleverd. IBA draagt bij aan de keuze van bestemmingen die aansluiten bij de wensen van de omgeving, waaronder loze gebiedsdelen rondom de buitenring of rondom de Leisure Lane. De AvA heeft op 30 oktober vorig jaar besloten om op korte termijn de zichtbaarheid van het zilverzandgroevegebied te vergroten. Dit is mogelijk door het realiseren van een langzame recreatieve verbinding op en rondom de groeves via een zg. rondje groeves. Tevens is besloten om de entree van de Brunsummerheide op te waarderen en te investeren in een aantal uitkijkpunten. Hiervoor is € 2,0 miljoen als IBA bijdrage door de AvA gereserveerd.

NWW

Vorig jaar besloot de projectinitiatiefnemer van Nature Wonder World om het proces van planuitwerking te beëindigen. De plannen om een grootschalig attractiepark in de regio te realiseren bleken volgens betrokkene in deze fase onvoldoende haalbaar te zijn. Voor het IBA Uitvoeringsprogramma betekende dit besluit dat de status van sleutelproject, zoals vastgesteld door de AvA, niet langer voor dit project van toepassing kon zijn.

Center Court

Voor het project Center Court heeft in 2017 onder verantwoordelijkheid van de gemeente Kerkrade een verdere planuitwerking plaatsgevonden van het stedenbouwkundig ontwerp van Ketting Huls dat gemeente en IBA gezamenlijk hebben geselecteerd. Met dit concept wordt de zichtrelatie van het centrum met Park Gravenrode substantieel versterkt en wordt de openbare ruimte op een zeer bijzondere manier heringericht.

De AvA heeft hiervoor in haar vergadering van 16 februari 2017 € 2,0 miljoen gereserveerd.

Parkstedelijke schil

Voor de parkstedelijke schil zijn het afgelopen jaar eveneens belangrijke besluiten genomen door de AvA. Er zijn subsidies gereserveerd voor de gemeenten Simpelveld en Voerendaal om het Land van Kalk als toeristisch cluster te positioneren. Deze middelen zijn bedoeld om de entrees van het Plateau langs 'Poorten van het Landschapspark' te realiseren, waaronder de Kunradersteengroeve en de stationsomgeving ZLSM.

Daarnaast zijn subsidies gereserveerd voor de verdere ontwikkeling van de Poort van Onderbanken, middels de reconstructie van de historische grachten bij voormalig Kasteel Etzenrade en de herontwikkeling van het zweefvliegveld, de gebiedsontwikkeling van Thull inclusief de Alfabrouwerij in Schinnen en de Reus van Schimmert als bijzondere herbestemming van de Rijksmonumentale watertoren in Nuth.

Projecten in uitvoering

Verschillende IBA projecten zijn in 2017 uitgevoerd waaronder:

- Woontuin Hoenbroek: duurzame herbestemming voormalige school ten behoeve van kleinschalige huisvesting van jongeren met zorgindicatie in combinatie met de aanleg van een openbare tuin en een wijksteunpunt;
- Elisabeth Stift: verbouwing en herbestemming voormalig klooster Elisabeth Stift door bijzondere woningbouw met zorgvoorzieningen en de inpassing van een innovatieve duurzaamheidsmethode Isocal;

- Expogebouw SuperLocal: ontwikkeling en realisatie van een Expogebouw op basis van de materialen die vrijkomen uit de sloop van de hoogbouwflats;
- micro-initiatieven Gebrookerbos: het stimuleren van kleinschalige initiatieven van bewoners om open en verloren ruimtes een herbestemming te geven;
- Ikgroenhet: de vergroening van groenstroken en voortuinen in het Eikske op basis van bewonersparticipatie;
- C-Mill 2.0: macro-economisch onderzoek in combinatie met TED-C event;
- Zorgboulevard / Buitenplaats Benzenrade: duurzame sloop in samenhang met aanleg bijzondere buitenruimte via participatie van medewerkers, cliënten en omwonenden.

Cultuurhistorisch erfgoed

De AvA heeft vorig jaar belangrijke besluiten genomen om het cultuurhistorisch erfgoed te borgen. Dit betreft:

- de herontwikkeling van Kasteel Hoensbroek middels herstel van kasteeltuinen, landschapsherstel en realisatie belevingspad;
- de herbestemming van de St. Servatiuskerk tot gemeenschapsvoorziening in combinatie met gedeeltelijk behoud van de eredienst;
- herbestemming van de OLV van Altijddurende Bijstand Kunrade door omvorming naar een deels religieuze en deels woon-zorg functie.

Met de ondersteuning van de realisatie van mijnsteenbanken door Paul Koenen wordt eveneens op een bijzondere manier de historie van onze regio verbeeld. Deze worden vervaardigd van mijnsteengranulaat. Deze banken zijn geschikt om geplaatst te worden in de openbare ruimte.

IBA ACADEMY

Tussentijdse inhoudelijke evaluatie

In 2017 is vanuit IBA Academy gewerkt aan het veredelen van de 5 thema's in uitgewerkte programmadocumenten. Zo worden tevens de ontwikkellijnen voor de komende en navolgende jaren opgemaakt. De vliegwiel-thema's betreffen:

- Collatoral landscape (groen)
- Clever heritage (paars)
- Re-use & remodelling (rood)
- Crafts & manufacturing (blauw)
- Activating the mental space (geel)

De IBA-experts ((eu)regionaal en (inter)nationaal), het Q-team en de “international studio” zijn als inspiratoren betrokken bij het leveren van de inhoudelijke kaders om deze voor de toekomst te verankeren. Daarvoor is het Q-team met speciaal genodigde IBA-experts op specifieke vakkennis in het voorjaar en in september vorig jaar bijeen gekomen om de lopende projecten binnen deze 5 thema's onder te verdelen en te beoordelen. Er zijn verbanden gelegd binnen de thema's, die in de bestaande projecten worden uitgewerkt, maar die geografisch verspreid liggen over alle gebieden. Deze uitwerking zal de noodzakelijke structuur geven aan de thema's en een visie vastleggen voor de toekomst. Ook na 2020 kan, via de uitgezette (ontwikkel)lijnen, door gemeentes en provincie hieraan verder gewerkt worden.

De programmadocumenten zijn als Tussentijds Verslag eind vorig jaar inhoudelijk gereed gemaakt en zullen in de eerste helft van 2018 worden gepresenteerd c.q. worden uitgereikt.

Het Tussentijds Verslag vormt één van de hoofdinstrumenten van IBA Parkstad om het transformatieproces van Parkstad te begeleiden. De IBA Academy dient te worden gezien als een platform, waarin betrokken partijen de activiteiten uitwisselen, desgewenst op elkaar afstemmen en gezamenlijk optrekken in het borgen en versterken van deze kennisinfrastructuur vanuit de Euregionale regio Zuid-Limburg met Parkstad Limburg als vertrekpunt. Een reeds gerealiseerd voorbeeld is de bijdrage aan "Visie voor toekomstgericht funderend onderwijs" door IBA in samenwerking met anderen (voorjaar 2017).

IBA Internationaal

De Expertenrat benadrukt het belang van het uitwisselen van ervaringen tussen de verschillende IBA's. Iedere IBA werkt vanuit eenzelfde proces, doch de methodiek en context is regiospecifiek. Ieder jaar wordt door één van de IBA's een "IBA meets IBA" georganiseerd. Vorig jaar vond dit op 27 en 28 september in Wenen plaats. Daarin heeft iedere IBA aangegeven, waar zij nu in het totale proces staan. Vanuit IBA Parkstad is erop gewezen dat wij de fase van veredeling hebben afgerond, zodat nu de focus kan worden gelegd op de voorbereiding van de uitvoering. Benadrukt is daarbij dat wij samen met de projecteigenaren de projectvoortgang hebben besproken en gezamenlijk bepalen welke stappen en besluiten vereist zijn om projectrealisatie mogelijk te maken.

In 2017 vond in het kader van het programma "Querdenker 2017, 500 Kirchen Thüringen" een uitwisseling van ervaringen plaats met onze Duitse partner IBA Thüringen rondom het thema herbestemming van kerken. Gedurende 2 dagen hebben IBA Thüringen en IBA Parkstad, met haar experts, ervaringen en ideeën uitgewisseld. Naast de medewerkers van IBA waren er ook kerkbesturen, de deken, initiatiefnemers en architecten aanwezig om vanuit elk perspectief mee te redeneren.

In de uitgave van IBA Thüringen over de herbestemming van kerken (500 Kirchen, 500 Ideeën) werden de ervaringen van deze uitwisseling met IBA Parkstad benoemd.

In januari 2018 werd een bezoek gebracht aan IBA Basel. IBA Basel heeft eveneens in 2020 het Expojaar. Tijdens het bezoek zijn de IBA's met elkaar vergeleken. Tevens is over het Expojaar gesproken. IBA Basel organiseert haar Expo in de zomermaanden. Vanwege een evenwichtige spreiding heeft de Expertenrat IBA Parkstad aangeraden het Expojaar te organiseren vanaf zomer 2020 tot en met zomer 2021.

IBA PUBLIC

In juni vorig jaar presenteerde bureau Facet& een nieuwe communicatiestrategie voor IBA Parkstad. Kernboodschap was dat de tot dan vaak abstracte informatie vertaald moet worden naar de meer praktische beleving van bewoners en ondernemers van Parkstad. Het gaat niet alleen om informeren, maar ook om het creëren van betrokkenheid en beleving.

De AvA deelde de conclusie dat gewerkt moest worden aan het versterken van het merk en de communicatie over de resultaten van IBA Parkstad. Communicatie over de projecten moet thematisch met IBA (en vice versa) worden verbonden. De omgeving (bewoners, ondernemers) moet daarin nadrukkelijker worden betrokken en een gezicht gegeven worden.

Vanuit deze strategie is in 2017 een nieuwe campagnestijl ontwikkeld, die dient als kader voor een scala aan communicatiemiddelen die de "stories" voor het voetlicht van het beoogde publiek brengen. De campagnestijl communiceert over de kernwaarden en ambities van de nieuwe IBA-campagne en draagt daarmee in hoge mate bij aan de positionering en herkenbaarheid van IBA Parkstad. Het is van groot belang dat de campagne draagvlak creëert bij de mensen die in de wijken van Parkstad wonen en werken.

Een van de communicatiemiddelen die hieruit voortvloeit is de storytelling door initiatiefnemers, bewoners, ondernemers en maatschappelijke partijen. Hiermee worden de IBA-projecten op een voor de burger interessante en toegankelijke manier neergezet. De projecten staan in de “stories” centraal en worden vanuit betrokken burgers gepresenteerd. Zij schetsen hun ervaring met de IBA-projecten en geven op hun eigen betrokken manier de betekenis van het project en IBA voor hen zelf aan. In 2017 zijn de voorbereidingen daarvoor getroffen zodat de eerste story aanvang 2018 kon worden gepresenteerd.

In aanvulling daarop zijn in 2017 voorbereidingen getroffen om de website aan te passen om deze eveneens in het begin van het nieuwe jaar te lanceren. De nieuwe website communiceert rondom de IBA 50-projecten.

Events

IBA Parkstad nam vorig jaar aan meerdere events deel en positioneerde hierin haar ambitie. Zo was IBA vertegenwoordigd bij de Polis Convention in Düsseldorf op 17 en 18 mei vorig jaar. Het is een internationaal congres op het gebied van Stadsontwikkeling en Infrastructuur, waaraan een breed scala aan partijen deelneemt: landelijke, provinciale, regionale en lokale overheden, maar ook projectontwikkelaars, architecten, financiers en banken etc. Op beide dagen is breed gedebatteerd over vraagstukken op het gebied van stedelijke ontwikkeling. Daarnaast is het ook een beurs, waar partijen zich positioneren.

Daarnaast nam IBA op 6 november vorig jaar deel aan de dag van het MKB. Dit betreft een ondernemerscongres dat jaarlijks in samenwerking met zo'n 20 organiserende partners mogelijk gemaakt wordt voor ondernemend Limburg.

Verder organiseerde IBA zelf een aantal events. Gestart werd met een breed opgezette nieuwsjaarsreceptie, waarbij de IBA projecten in uitvoering en in voorbereiding werden gepresenteerd in SnowWorld. De lancering van de Oloïde stond daar centraal.

In september vond in de regio een nationaal debat over het thema bevolgingskrimp plaats, het zogenaamde Festival van de Toekomst. De organisatie van de eerste dag viel onder de verantwoordelijkheid van de Stadsregio Parkstad. De volgende dag konden bezoekers een IBA-toer langs verschillende projecten maken, om zo in de praktijk te zien hoe de transformatie van de regio feitelijk invulling krijgt.

In oktober vond een TED-C plaats als onderdeel van C Mill 2.0. C-Mill bestond in 2017 tien jaar en in dat kader vond een nadere marco-analyse plaats van de economische ontwikkeling van C-Mill in de afgelopen 10 jaar. Op basis hiervan kan worden bepaald welke stappen C-Mill moet zetten om de nieuwe economie in de regio ook in de toekomst een boost te geven en deze op regionaal niveau te kunnen monitoren.

Deze resultaten werden bij het TED-C Event gepresenteerd. In aanvulling daarop sprak een aantal keynote sprekers over het belang van expertimenten en innovatie om ontwikkelingen mogelijk te maken. Vanwege het succes van TED-C zal dit in 2018 worden herhaald.

IBA en haar partners

Het Uitvoeringsprogramma van IBA Parkstad betreft een breed palet aan sectoren waaronder leisure en recreatie, economie, natuur en landschap, herbestemming vastgoed en zorg en onderwijs.

Inmiddels werkt IBA met een breed netwerk van partijen samen, zowel binnen de projecten alsook in meer algemene zin. Dit betreft partners uit het culturele middenveld, maar ook vanuit de economische sector wordt nauw samengewerkt. Voor een overzicht van de betrokken stakeholders wordt naar de IBA website verwezen.

Positionering IBA op rijksniveau

IBA positioneert zich nadrukkelijk op rijksniveau. Met de Rijksbouwmeester vond in 2017 nauw overleg plaats over de mogelijkheden die het IBA-format biedt voor de transformatie van stadsregio's. De ontwikkeling van de stadsregio's in Nederland staat hoog op de agenda en krijgt nu middels regiodeals vorm.

Vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) wordt ondersteuning verleend aan meerdere initiatieven c.q. formats die nieuwe wegen van governance in Nederland bewandelen. IBA Parkstad maakt deel uit van deze initiatieven, die bestempeld worden als de 'Landmakers'. Om deze reden neemt IBA Parkstad deel aan gezamenlijke overleggen met andere regio's. Het is onderdeel van het meerjarige rijksprogramma 'Proeftuin Nederland van Morgen', waar innovaties voor de fysieke leefomgeving voorop staan. Binnen dit programma staat in 2018 de Culturele Hoofdstad Leeuwarden centraal, gevolgd door IBA Parkstad in 2020 en de Floriade in Almere in 2022. IBA Parkstad wordt zo landelijk prominent voor het voetlicht gebracht, binnen goed gezelschap van landelijke evenementen.

IBA FINANCIËEL

IBA Parkstad wordt gefinancierd vanuit de bijdragen die de aandeelhouders bijeen hebben gebracht. Met de toetreding van de gemeente Schinnen tot de IBA in 2017 steeg de totale aandeelhoudersbijdrage van € 45,0 miljoen naar € 46,3 miljoen.

De bijdrage van € 46,3 miljoen wordt verdeeld over de volgende posten:

- Subsidiegelden: Investeringsbijdragen aan IBA projecten.
Het totale bedrag aan subsidiegelden komt uit op een bedrag van € 25,8 miljoen
- Procesgelden: bijdragen die samenhangen met het faciliteren van projecten (Governance, Apparaatskosten en Voorbereidingskosten).

Doelstelling voor IBA is om de subsidiegelden te vermeerderen door een multiplier 1:3 te creëren, onder andere door middel van bijdragen van het Rijk, de Europese Unie, private investeringen en de eigen bijdragen van de projecteigenaren.

De AvA beslist over de reservering van subsidiegelden op basis van programmavoorstellen.

Vanuit de procesgelden ondersteunt IBA trajecten ten behoeve van planontwikkeling, communicatie en haalbaarheidsanalyses. De totale omvang aan procesgelden bedraagt € 20,5 miljoen (inclusief maximaal € 6,75 miljoen aan Apparaatskosten). De procesgelden worden in drie delen onderscheiden, namelijk de kosten voor Governance, Apparaatskosten en Voorbereidingskosten voor de projecten.

Financieel rapport 2017

Het IBA boekjaar 2017 wordt afgesloten met een voordelig exploitatieresultaat van afgerond € 304.000,-. De accountant EY heeft een goedkeurende verklaring afgegeven bij de financiële jaarrekening 2017.

In dit directieverslag worden de kosten van de IBA gepresenteerd in lijn met de begroting. De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig de regels van BW 2, Titel 9 en is separaat aan de AvA ter vaststelling voorgelegd. In onderstaand overzicht treft u de specificatie per kostenplaats aan van het resultaat 2017 en de vergelijking daarvan met de begroting 2017 en met de jaarrekening 2016.

Bedragen in Euro's

	2017		Realisatie voorgaand boekjaar
	Realisatie	Begroting	
AvA	2.147	25.000	2.342
Accountant	25.789	20.000	32.260
Directie/curator	27.351	25.000	24.337
Governance	55.287	70.000	58.939
Personeel	331.749	395.000	371.788
Organisatie	354.645	290.000	225.110
Apparaatskosten	686.394	685.000	596.898
Practical	2.050.982	2.289.000	2.274.607
Public	271.638	340.000	362.415
IBA Academy/School	165.703	150.000	105.977
IBA Event			16.710
Vorbereidingskosten	2.488.323	2.779.000	2.759.709
Aandeelhoudersbijdrage	3.534.000	3.534.000	3.536.000
Voordelig resultaat	303.996	0	120.454

Toelichting op resultaat 2017

IBA subsidiegelden

Aan IBA-projecten kan, naast ondersteuning bij de uitvoering van het veredelingsproces van IBA-kandidaat naar IBA-project, ook een IBA-investeringsbijdrage in de vorm van een projectsubsidie worden toegekend. Het desbetreffende AvA-besluit (tot IBA-project) markeert de overgang van de fase van projectveredeling naar projectrealisatie. Met die overgang van een project naar de volgende fase eindigt de actieve betrokkenheid van IBA Parkstad bij de voorbereiding van het project en is de realisatiefase voor de projecteigenaar aangebroken. Het is de verantwoordelijkheid van de projecteigenaar om de afgesproken kwaliteit te realiseren en te voldoen aan de subsidievoorwaarden.

De AvA heeft in 2017 aan 14 projecten een projectsubsidie toegekend. In totaal heeft de AvA in 2017 een subsidiebudget vrijgegeven van € 9.868.717,-. De nadruk van het IBA-proces verschuift van veredeling van IBA-kandidaten (proceskosten) naar (co-)financiering van gekwalificeerde IBA-projecten langs de lijn van projectsubsidies.

Met de geprioriteerde projecten is een cofinanciering van derden gemoeid waarbij een multiplier van ca. 5 gerealiseerd wordt, hetgeen ruim hoger is dan de beoogde doelstelling van 3.

De uit te keren IBA-subsidies maken deel uit van de jaarlijkse aandeelhoudersbijdrage en vallen onder de jurisdictie van de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB). Om fiscaal-juridische redenen maken de subsidiegelden geen deel uit van de exploitatiebegroting van de IBA en kennen zij een eigen procesgang, zoals vastgelegd in de subsidieverordening en de subsidieregeling. De geldstroom van de IBA-subsidies wordt via de balans verantwoord en het proces voldoet aan de regels van de AWB.

De IBA-directie verdeelt het aldus door de AvA beschikbaar gesteld subsidiebudget over de daarvoor in aanmerking komende projecten op advies van het Q-Team.

IBA Procesgelden

Onder de proceskosten worden verstaan de kosten van governance, apparaatskosten en voorbereidingskosten

Governance en Apparaatskosten

- *geraamde kosten 2017: € 755.000,-*
- *gerealiseerde kosten: € 741.681,-*

Het voordelig exploitatieresultaat ten opzichte van de begroting 2017 op de totale procesgelden over 2017 bedraagt € 13.319,-.

Het IBA-apparaat bestaat uit de onderdelen Governance en Facilitair. De facilitaire diensten van de IBA die uit het budget voor apparaatskosten worden gedekt zijn de PIOFAH-diensten (Personeel, Informatie en ICT, Organisatie, Financiën, Algemene Zaken en Huisvesting). Evenals voorgaande jaren blijven de apparaatskosten binnen het begrote bedrag.

De apparaatskosten vormen de vaste kosten van de IBA en blijven tot en met 2017 binnen de afgesproken norm. Vooralsnog wijst alles er op dat dit ook voor de toekomstige IBA-jaren het geval zal zijn.

Vorbereidingskosten

- *geraamde kosten 2017: € 2.779.000*
- *gerealiseerde kosten: € 2.488.323*

Het voordelig exploitatieresultaat ten opzichte van de begroting 2017 voor de voorbereidingskosten bedraagt € 290.677,-.

Het primaire proces van de IBA wordt uitgevoerd via de IBA-instrumenten en is volledig project-georiënteerd. De doelstelling van de IBA-instrumenten is kort samengevat: bijdragen aan de ontwikkeling van de kwaliteit van IBA-kandidaten tot IBA-projecten die in 2020 zijn gerealiseerd.

Budgettair is het kwalificatieproces via de IBA-instrumenten gebaseerd op het 'Handboek IBA Zomer 2015'. In het boek wordt de werkwijze van de IBA gedetailleerd beschreven. Het budget voor de IBA-instrumenten is in de begroting 2017 verdeeld over 3 IBA-instrumenten: Practical, Academy en Public.

Europese subsidie

IBA Parkstad werkt met EUquest samen om de mogelijkheden te onderzoeken om Europese subsidies voor de IBA-projecten te kunnen verkrijgen. De projecteigenaar geldt hierbij als penvoerder, maar IBA faciliteert en ondersteunt hierbij.

Het IBA project Super Local is een mooi voorbeeld hiervan. In november 2017 is een subsidie voor dit project van het Urban Innovative Actions programma (UIA) toegekend. IBA heeft het proces aangejaagd om deze Europese subsidie te verkrijgen. Met 12 projectpartners is een aanvraag gehonoreerd voor een bedrag van ca. € 4,7 miljoen. Ten behoeve van de contractuele vormgeving

van de UIA subsidie voor het project Super Local, zijn twee overeenkomsten opgesteld en door alle partijen ondertekend.

Er worden daarnaast de mogelijkheden voor Center Court, Romeins Kwartier en Leisure Lane onderzocht.